

Boek van de maand

Een actueel boek over de Heilige Geest

A.N. Hendriks

Er is heel wat te doen rond het werk van de Heilige Geest. In de gesprekken die onze kerken via deputaten met de Christelijke Gereformeerde Kerken voerden, kwam dit werk nadrukkelijk aan de orde. Het ging daarbij vooral over zijn werk in de *toe-eigening* van het heil. Wordt in de prediking aandacht gegeven aan de noodzaak van zijn wederbarend werk? Spreekt de prediking ook over wat Gods kinderen mogen beleven, wanneer de Geest in hen werkzaam is? Komt in de prediking ter sprake wat de Dordtse Leerregels zeggen over het leven van de gelovigen met zijn aanvechtingen en diepten?

De laatste tijd ontwaren wij in onze kerken een belangstelling voor het werk van de Heilige Geest, die zich op andere thema's richt dan wat in de genoemde gesprekken aan de orde kwam. Niet de toe-eigening van het heil staat in het middelpunt, maar zaken die eerder kenmerkend waren voor de *charismatische* beweging: de vervulling met de Geest, zijn gaven als het spreken in tongen, de profetie en de gave van de genezing. Men maakt zich sterk voor een 'meer van de Geest', in die zin dat er van de Heilige Geest meer te verwachten is dan in de gesprekken over de toe-eigening van het heil naar voren kwam. Er is een volheid die onze kerken tot hun schade laten liggen. Bij die volheid denkt men dan aan wat juist in charismatische kring reeds vanaf de jaren zestig van de vorige eeuw bepleit is.

Vijf broeders uit onze kerken en twee uit de CGKerken hebben een boek op tafel gelegd dat vanuit de Schrift kritisch naar het charismatische enthousiasme kijkt en de vraag zoekt te beantwoorden: moeten wij inderdaad naar dit 'meer van de Geest' streven of hebben wij meer dan genoeg aan wat de kerk al eeuwen beleden heeft over het werk van de Heilige Geest? Ik ben heel blij met dit boek. Het is helder en zeer toegankelijk geschreven. De opzet (met vragen aan het slot van elk hoofdstuk) nodigt uit tot persoonlijke verdieping of tot discussie in een groep. Dit boek is daarom zo actueel, omdat het ingaat op wat in onze kerken thans sterk aan de orde is en ons wil helpen daar een schriftuurlijk antwoord op te vinden.

Gedoopt en vervuld worden met de Geest

Ds. Henk ten Brinke bijt de spits af en schrijft over het 'gedoopt' en 'vervuld' worden met de Heilige Geest. Hij keert zich tegen de gedachte dat het bij het gedoopt worden met de Heilige Geest om een bijzonder gebeuren gaat dat volgt op het tot geloof in de Here Jezus komen.

Vooraf bij de oudere charismatische beweging werd het leven van een christen als een 'tweetrapsraket' gezien: eerst kom je tot geloof en daarna mag je de doop met de Geest ontvangen. Ten Brinke ziet de 'Geestesdoop' als een voortdurende werkelijkheid: *altijd* weer blijft Christus zijn gemeente met zijn Geest dopen. En dat gebeurt niet in een later stadium, maar wanneer wij tot geloof in Christus komen. Wie gelooft, heeft de Geest ontvangen. Heel terecht wijst de auteur dat 'tweetrapsdenken' van de (oudere) charismatische beweging af. Romeinen 8:14 en Efeziërs 1:13 weerspreken het.

Maar ik kan nog niet zijn gedachte toevallen dat Christus *nog altijd* zijn gemeente met de Geest doopt. Slaat het 'dopen met de Heilige Geest' of 'gedoopt worden met de Geest' (vgl. Mat. 3:11; Mar. 1:8; Luc. 3:16; Joh. 1:33; Hand. 1:5; Hand. 11:16; 1 Kor. 12:13) niet specifiek op wat op *Pinksteren* is gebeurd? Is dit niet een *heilshistorische* aanduiding die aangeeft hoe rijk de kerk op Pinksteren is geworden?

Wij vieren op Pinksteren toch dat de Geest *is* uitgestort (vgl. Hand. 2:33), de *vervulling* van het woord: ‘Hij zal u dopen met de Heilige Geest’ (Mar. 1:8)? De Here Jezus zei toch tegen de leerlingen: ‘... gij zult met de Heilige Geest gedoopt worden, niet vele dagen na deze’ (Hand. 1:5)?

Wat het *vervuld* worden met de Heilige Geest betreft, Ten Brinke ziet dit als iets dat steeds weer mag en moet gebeuren. Het is bepaald niet een *eenmalige* heel bijzondere ervaring. Paulus schrijft: ‘... *wordt* vervuld met de Heilige Geest’ (Ef. 5:18). De manier waarop de apostel het zegt, wijst op iets dat steeds weer moet geschieden. Daarbij gaat het om een je laten beheersen door de Geest. Het is een andere manier van zeggen voor het ‘wandelen door de Geest’ (Gal. 5:16) of ‘leven door de Geest’ (Gal. 5:25). Het betoog van Ten Brinke had aan diepte gewonnen, wanneer hij in dit verband zou gewezen hebben op wat het Oude Testament zegt over het vervuld worden met de Geest. Mensen werden daardoor van Godswege bekwaamd tot bijzondere taken. Dat vinden we terug in Handelingen. Doordat de Geest discipelen vervulde, kon er getuigd worden, dwars tegen tegenstand in (vgl. 4:8; 4:31; 6:3).

De tweespalt van Romeinen 7

Ds. Jan Wesseling handelt over het christelijk leven zoals Paulus daarover schrijft in Romeinen 7. In charismatisch/evangelische kring wordt daar nogal eens te optimistisch over gesproken. De heiliging, het groeien in geloof en liefde, krijgt zoveel nadruk, dat wat Paulus erkennen moet (‘ik doe niet wat ik wens, maar waar ik een afkeer van heb, dat doe ik’), een gepasseerd station lijkt. W.J. Ouweneel stelt zelfs: Als je maar uit Christus en de kracht van zijn Geest leeft, zul je niet zondigen.

Wesseling laat vanuit Romeinen 6 zien dat de bekeerde apostel in hoofdstuk 7 aan het woord is. In Christus is voor ons de *macht*, de *zeggenschap* van de zonde inderdaad verleden tijd. Maar er is nog wel de invloed, de impact van de zonde op ons. Rechtens zijn wij vrij van de zonde, maar daarmee is onze ‘oude mens’ niet verdwenen. We zijn maar heel gebrekkig in staat om in die vrijheid ook werkelijk te leven. Paulus spreekt over de verscheurdheid van zijn willen en doen in de tegenwoordige tijd. Dat betekent: hij tekent ‘het normale christenleven’. Maar dat leven is niet enkel wat de apostel uitklaagt in hoofdstuk 7. Sterk vind ik dat Wesseling er Romeinen 6 en 8 bij betreft, en spreekt over een ‘drieluik’. Heel dit drieluik moet meedoen, wanneer wij het hebben over het leven van een kind van God. Er is meer dan dat wij arme zondaren zijn. Er is ook leven door de Geest! Maar dat is niet een puur ‘overwinningsleven’. Romeinen 8 spreekt niet voor niets over het ‘zuchten’ van Gods kinderen.

Ik miste de nodige aandacht voor Kolossenzen 3:9: ‘daar gij de oude mens met zijn praktijken afgelegd *hebt*’ in relatie met Efeziërs 4:22: ‘dat gij de oude mens *aflegt*.’ Is het eerste een ‘belofte’? Ik vraag dit, omdat Wesseling tegenover Ouweneel schrijft: ‘Mijn oude mens is gestorven *met Christus*. Dat is een belofte. Uit die belofte vloeit het appèl voort’ (p. 41). Moeten wij niet liever zeggen dat dit een heilshistorische realiteit is, op grond waarvan het appèl klinkt? Wij geloven toch dat wij met Christus gestorven *zijn* (Rom. 6:8) en dat wij met Hem *zijn* opgewekt (Kol. 3:1)? Wat in Christus waar is, moet nu ook waar *worden* in ons leven. Ouweneel miskent dat dit een levenslang *proces* is, waarbij niet alleen onze weerbarstige zondige aard een rol speelt, maar ook Gods beleid (vgl. DL V,1: ‘Degenen die God naar zijn voornemen roept, verlost Hij wel van de tirannie en slavernij van de zonde. Maar Hij verlost hen in dit leven niet helemaal van het vlees en het lichaam der zonde’).

Ds. Egbert Brink schrijft in hoofdstuk 4 nog finzinnig verder over de gebrokenheid van het christelijk leven, waarbij hij afrekenet met de gedachte dat een kind van God altijd een blijmoedig mens is. Er is in de Schrift voluit plaats voor verdriet en klacht. En dat is bepaald

geen kwestie van kleingeloof. Terecht noemt hij het ‘vreselijk’ om altijd blijdschap te moeten uitstralen!

Gebedsministry

Bijzonder actueel is wat ds. Egbert Brink schrijft over ‘gebedsministry’. Het is bekend dat dit in het Houten van ds. Westerkamp voluit zijn plaats heeft. Ds. P.L. Storm heeft er nog onlangs aandacht aan besteed in een Persrevue in ons blad. Het gaat hier om *luisterend* bidden, waarbij de Heilige Geest wordt uitgenodigd Zich kenbaar te maken, nadat eerst Gods Woord is gelezen en overdacht. Daarbij kan de Geest Zich laten horen door influisteringen, aanwijzingen, ingevingen, een concreet beeld, een opvallende gedachte of een nieuw inzicht. Het heet *gebedsministry*, omdat je met wat de Geest je ingeeft, ook anderen kunt dienen. Want het kan zo zijn dat God heel concreet via jou iets wil zeggen tegen of over degene met wie je bidt. Wel moet het alles getoetst worden aan de Bijbel.

Brink laat zien dat hierachter de overtuiging zit dat God niet alleen spreekt door het geschreven Woord, maar zich ook *rechtstreeks* tot zijn kinderen richt door de Geest. Daarbij wil men Gods omgang ook werkelijk ervaren, zoekt men meer dan een verstandelijke benadering.

De auteur wijst vanuit de Schrift aan, hoe hier de Geest wordt losgemaakt van het Woord. De Heilige Geest leert ons naar Christus’ Woord te luisteren (Joh. 16:13). Nergens in het Nieuwe Testament worden wij opgeroepen om Gods stem te horen in de stilte van een gebed. Petrus verwijst ons naar het profetische Woord (2 Petr. 1:19). Daarbij: wie bepaalt of de stemmen, beelden en ingevingen openbaringen van de Geest zijn? Eigen gedachten kunnen zomaar bekleed worden met goddelijk gezag.

Brinks betoog moet ons waarschuwen om niet in een naïef enthousiasme de praktijk van Houten over te nemen!

Spreken in tongen

In de bekende Alpha-cursus wordt sterk aangestuurd op het bidden om de gave van het spreken in tongen. In charismatische kring ziet men - zij het niet altijd - dit spreken in tongen als bewijs dat men inderdaad de vervulling met de Geest heeft ontvangen. In een boek dat het pleidooi voor ‘meer van de Geest’ kritisch bekijkt, kan natuurlijk niet gezwegen worden over het spreken in tongen. Ds. Hans van Benthem en ds. Klaas de Vries nemen dit thema voor hun rekening. Zij geven een helder betoog, dat hierop neerkomt: bij de gave van het spreken in tongen gaat het niet om een spreken in onsamenhangende en onverstaanbare klanken, maar om de gave van het spreken in een vreemde taal, zoals dit door de leerlingen gebeurde op de Pinksterdag (Hand. 2:8). Het Evangelie gaat nu naar de volken. Daarom klinkt het niet alleen meer in de taal van de Joden. Het spreken in vreemde talen is voor de Joden een hulpmiddel geweest om hen ervan te overtuigen dat de grens tussen hen en de heidenen is uitgewist (vgl. Hand. 11:45,46). Er is dus bij dat ‘spreken in tongen’ helemaal geen sprake van een extatische geheimtaal, zoals velen vandaag menen, maar van het spreken in een vreemde (bestaande) taal! Zo willen de schrijvers ook 1 Korintiërs 14 verstaan, waar Paulus breed over deze gave spreekt.

Maar hier rijzen toch wel vragen. In Handelingen 2 is het spreken in talen gericht op *mensen*. Ieder hoorde de leerlingen in zijn eigen taal spreken. In 1 Korintiërs 14 blijkt dat het spreken in tongen op *God* gericht is: ‘Wie in een tong spreekt, spreekt niet tot mensen, maar tot God, want niemand verstaat het: door de Geest spreekt hij geheimenissen.’ Paulus noemt het ‘bidden’ (vers 14). Dat onderstreept dat dit spreken zich richt op God. Want dat is kenmerkend voor bidden. Het gaat duidelijk om een in voor anderen onverstaanbare klanken

tot God spreken. In vers 28 noemt de apostel het opnieuw een 'tot zichzelf en tot God spreken', nadat hij eerder gezegd heeft dat de glossolaal - in tegenstelling tot wie profeteert - zichzelf sticht. De beide auteurs zeggen te gemakkelijk dat dit stichten van zichzelf 'nou net niet de bedoeling is' (p. 91). Want hoe kan Paulus dan God dánken dat hij meer dan de Korintiërs in tongen spreekt (vers 18)? In 1 Korintiërs 14 gaat het om wat de *gemeente* waarlijk opbouwt. In de *gemeente* wil de apostel liever vijf woorden spreken met zijn verstand. Daarom wijst hij de glossolalie terug. Wat Paulus in dit hoofdstuk over het spreken in tongen zegt, is toch wel wat anders dan Lucas in Handelingen 2 beschrijft. Er blijkt veel verschil te zijn. Een verschil dat de beide scribenten m.i. niet overtuigend wegschrijven. Ik wijs er ook nog op dat in Handelingen 11:46 het spreken in tongen verbonden wordt met het loven van God.

Nadruk op ervaring

Professor Hans Maris bespreekt de nadruk op de *ervaring* in charismatische kring. Hij gaf daar al eerder brede aandacht aan in zijn proefschrift. Hij laat zien hoe het methodisme van John Wesley de bakermat van deze nadruk is. Voor Wesley werd het gevoel, de ervaring kenmerkend voor het geloof. Het geloof is niet zozeer gemeenschap met Christus hebben, als wel de poort voor het ontvangen van rechtstreekse ervaring van Gods genade. Bij Wesley wordt Gods waarheid vooral een *gevoelige* waarheid. Het accent ligt op wat de gelovige gevoelsmatig beleeft. Deze beleving vormt het bewijs van de echtheid van het geloof. Via de 'heiligingsbeweging' (19^e eeuw) bereikten Wesleys gedachten de pinksterbeweging en weer later de charismatische beweging. Maris doet er goed aan ons te herinneren dat de Alpha-cursus ontworpen is door de anglicaanse predikant Nicky Gumbel, die de vervulling met de Geest beschrijft als een geweldige ervaring, waarvoor de mens moet 'meewerken' met de Geest en de nodige 'stappen' moet zetten. In dit laatste ontwaren we een *arminiaanse* trek die reeds bij Wesley te vinden is. Maris wijst erop dat de Heilige Geest in veel charismatisch denken in een soort concurrentie met de Here Jezus komt te staan. Christus is van belang voor de verzoening, maar de Geest brengt ons op een hoger niveau. Hij doet ons heerlijke dingen beleven.

Maris ziet het gevaar dat de Here Jezus als het ware schuilgaat achter de Geest en herinnert eraan dat de Heilige Geest juist *Christus* wil verheerlijken (Joh. 16:14,15). Ook is bedenkelijk dat het geloof als houvast aan Christus en zijn Woord op een lagere verdieping dan ervaring van de Geest komt te staan. Maris leidt ons naar het spreken van de Schrift over het geloof. In Christus is ons de volheid geschonken. Wat de Geest ons wil geven, gaat nooit boven het geloven in Christus uit.

De bijdrage van professor Maris is daarom zo waardevol, omdat hij ons bepaalt bij de *wortels* van veel charismatisch gedachtegoed.

Meer dan genoeg

Ds. Hans van Benthem en ds. Klaas de Vries maken aan het slot van de bundel een balans op. Moet het naar een charismatisch gemeente-zijn? Is daarvan een vernieuwing van de kerken te verwachten? Moeten wij verlangen naar 'meer van de Geest'?

De beide scribenten zetten deze vragen - heel verhelderend - eerst tegen de achtergrond van de cultuur waarin wij leven. Een cultuur van materialisme, rationalisme, individualisme en secularisatie. En ze laten zien hoe mensen de defecten van die cultuur proberen te compenseren. Zo is het zoeken van beleving, warmte, de nadruk op het gevoel, het je thuis voelen in een kleine groep enzovoort te verklaren. Zo wordt het ook begrijpelijk dat

charismatische gemeenten zoveel aantrekkingskracht hebben. Ervaring, gevoel en beleving zijn de toverwoorden van onze tijd!

De auteurs stellen met nadruk dat er verlangen naar 'meer' mag zijn. In de Schrift wordt vaak gesproken over 'groei' en over 'meer'. Maar de vraag is: *wat* bedoelt men er precies mee? Ook het verlangen naar meer beleving en ervaring is op zich positief te noemen. Tegelijk moet ons dat toverwoord 'beleving' voorzichtig maken. Gefixeerd raken op 'beleving' bergt grote risico's in zich. Het verlangen naar 'meer' mag niet zijn een verlangen naar influisteringen en extra stemmen van de Geest, noch naar een gedoopt/vervuld worden met de Geest als een bijzondere ervaring, en ook niet naar een hoger en beter leven met bijzondere gaven dan waar 'gewone' christenen in blijven steken.

De beide scribenten herinneren aan de vijf sola's van de Reformatie als de weg voor gereformeerde kerken om vitaal te zijn: *sola Scriptura* (alleen de Schrift), *sola fide* (alleen door het geloof), *sola gratia* (alleen door genade), *solus Christus* (alleen Christus) en *solus Deo gloria* (alleen aan God de eer). Daaraan hebben wij 'meer dan genoeg'. De auteurs laten zien hoe deze vijf sola's corrigerend werken in kerkelijk en persoonlijk leven. Dit geeft stof tot zelfbeproeving en nadenken!

Ter afsluiting

Niet alles uit dit boek kon onze aandacht hebben. Lezenswaardig zijn zeker ook de bijdragen van ds. Klaas de Vries en ds. Hans van Benthem over gebedsgenezing, en van ds. Michael Mulder over het elkaar zegenen. Ik vroeg al veel ruimte voor een boekbespreking. Deze uitvoerigheid wil duidelijk maken dat we dankbaar mogen zijn voor het verschijnen van deze bundel. Ik hoop dat velen ermee aan de slag gaan. De urgentie daarvan dringt zich op wanneer Van Benthem en De Vries schrijven: 'We zouden broeders en zusters die positief staan tegenover invloeden vanuit de charismatische beweging, willen vragen één ding onder ogen te zien: dit denken zelf en de energieke manier waarop het wordt uitgedragen, dreigt scheiding te maken tussen christenen. Meer dan eens in de geschiedenis kwam het tot verwijdering tussen enerzijds de kerk en anderzijds de beweging van geestdrijvers. Waarbij de geestdrijvers veelal met dezelfde dingen bezig waren als vandaag het geval is in de pinksterbeweging en de charismatische beweging' (p. 166).

N.a.v.: Hans van Benthem e.a., MEER DAN GENOEG. HET VERLANGEN NAAR MEER VAN DE GEEST, uitg. De Vuurbaak, Barneveld 2004, ISBN 90 5560 282 5. 168 pag. Prijs €13,75.